

Andrea Fraser. L'1%, c'est moi

Exposició del 22 d'abril al 4 de setembre de 2016

«No es tracta d'anar contra la institució: nosaltres som la institució. Es tracta de quina mena d'institució som, quins valors institucionalitzem, quines pràctiques premiem i a quina mena de premis aspirem.»¹

Andrea Fraser

Què volem de l'art? Això és el que es pregunta Andrea Fraser en la seva obra, que examina les motivacions d'un ampli ventall d'agents culturals, entre els quals hi ha artistes, col·leccionistes, galeristes, mecenes i públics. Els mètodes de Fraser es basen en processos de recerca vinculats a llocs concrets (*site-specific*) que van emergir amb el conceptualisme, combinats amb la investigació feminista de la subjectivitat i el desig. També parteixen del principi psicoanalític que només podem assimilar estructures i relacions de manera immediata quan es posen en acció.

Identificat amb la pràctica de la crítica institucional, el nucli de l'obra de Fraser constitueix una anàlisi crítica del món de l'art, fortament influïda per les teories de la sociologia reflexiva i dels camps socials del sociòleg francès Pierre Bourdieu. Des d'aquesta perspectiva, les institucions s'han d'entendre no sols com a organitzacions concretes, per exemple els museus, sinó com a camps –el món de l'art en seria un– que comporten una sèrie d'estructures socials. Aquestes estructures, institucionalitzades pels museus i objectivades en les obres d'art, són també interioritzades i interpretades pels individus. La mateixa Fraser posa de manifest aquest procés en la seva obra, però no ho fa assumint el paper d'una persona específica, sinó encarnant diverses posicions socials i la relació que s'estableix entre elles. Amb enginy i ironia, la seva obra ens convida a reflexionar sobre aquesta diversitat de perspectives, així com sobre el lloc que ocupem nosaltres mateixos com a participants en l'àmbit artístic.

L'1%, c'est moi és la primera exposició monogràfica de Fraser a l'Estat espanyol i aplega una selecció d'obres realitzades al llarg de més de trenta anys de pràctiques crítiques, que van des de performances fins a instal·lacions, treballs de base textual i documentació. Per articular-ne la lectura, les obres s'han organitzat a grans trets en els apartats que s'exposen tot seguit.

¹ Andrea Fraser, «From the Critique of Institutions to an Institution of Critique», *Artforum*, setembre de 2005.

Museus

Els museus s'adrecen als seus públics de moltes maneres: mitjançant fulls de mà, textos de paret, visites guiades, llocs web, xarxes socials, i d'altres. Les obres incloses en aquesta secció examinen el museu com a marc institucional primordial de l'art, i la seva funció en l'establiment de valors i jerarquies socials. Utilitzant els llenguatges i els formats propis del museu, Fraser presenta treballs en forma de cartells de botiga de regal acompanyats de textos publicitaris molt elaborats; presentacions multimèdia que rivalitzen per atraure l'atenció del públic; visites comentades que preconitzen els valors de la classe dominant; i audioguies que dicten com s'ha de consumir l'art.

Abans d'entrar a les sales d'exposició, ens dona la benvinguda el vídeo *Little Frank and His Carp* (2001), una gravació amb càmera oculta en la qual Fraser obeeix dòcilment la veu de l'audioguia del Museu Guggenheim de Bilbao. D'aquesta manera demostra que els museus no sols informen, sinó que també ens sedueixen per tal que invertim en els valors que institucionalitzen.

Globalització

Durant la dècada de 1990, van proliferar arreu del món les fires d'art i biennals, que van fer de l'art un bé de consum en l'economia del turisme global. Les obres d'aquesta secció reflexionen sobre els efectes d'aquest fenomen persistent. A *Cologne Presentation Book* (1990), Fraser s'endinsa en les arrels de l'art globalitzat d'avui, que situa en l'exportació oficial, als anys cinquanta, de l'art americà a l'Alemanya de postguerra. A *White People in West Africa* (1989/1991/1993), aplica la crítica reflexiva al postcolonialisme a través d'una anàlisi en primera persona de la seva pròpia experiència com a turista global. La instal·lació sonora *Garden Program* (1993), un projecte per al pavelló austríac a la Biennial de Venècia, fa una recreació dramàtica de la primera reunió dels comissaris nacionals de la Biennial, en la qual debaten –i porten a la pràctica– la premissa nacionalista de l'estructura en pavellons de l'exposició. *Inaugural Speech* (1997) examina la manera en què les agendes polítiques en conflicte es posen d'acord en els rituals de legitimació que marquen la inauguració de les exposicions d'art global. A *Reporting from São Paulo, I'm from the United States* (1998), Fraser explora, com a periodista, el tema de l'antropofàgia que va centrar la 24a Biennial de São Paulo, alhora que aborda les relacions entre les exposicions biennals internacionals, el neocolonialisme i la globalització econòmica.

Una exposició molt bonica, oi?

A més de suposar un enriquiment per a l'individu i la societat, de contribuir al desenvolupament cultural i altres funcions, l'art i la nostra manera d'entendre'l també serveix per posar de manifest les jerarquies i la legitimitat socials. Pierre Bourdieu ha definit la legitimitat com el «fet de sentir-se justificat d'existir (com s'existeix), de ser com cal (ser)».² Influïda per la recerca seminal de Bourdieu sobre consum cultural i estratificació social, Fraser ha dut a terme una sèrie de projectes que analitzen l'art, el gust i la classe social. La seva performance amb múltiples veus *May I Help You?*, que aquí es presenta en tres versions diferents (1991/2005/2011), explora a través d'una jerarquia de classe com l'art (i també l'arquitectura i el disseny) serveix d'instrument de distinció, legitimació o deslegitimació, segons l'accés que es tingui a les competències i disposicions que exigeix. A la paret exterior de la sala s'hi pot veure *Collected: The Lady Wallace's Inventory* (1997), que examina, juntament amb documentació d'altres projectes, el procés d'inclusió i exclusió mitjançant el qual es formen les col·leccions públiques i privades.

Fantasies rebutjades

Fantasia, en portuguès, significa també *vestit*. Un cop l'any, a Rio de Janeiro, centenars de milers de persones es fan vestits espectaculars per participar en les desfilades de carnaval. Es tracta d'una celebració de masses única al món, on la gent es lliura a una fantasia col·lectiva enmig de plomes i lluentons. Després de la festa, els carrers queden sembrats de peces d'aquests vestits llampants, abans animats per individus, com rebuigs d'identitats d'un sol ús. Fraser n'ha recuperat unes quantes a *Um Monumento as Fantasias Descartadas* (2003). D'una manera semblant, l'art es pot veure com una desfilada de fantasies col·lectivitzades que no sols cristal·litzen en obres, sinó també en identitats artístiques.

Fraser investiga aquestes identitats com a punts d'intersecció entre les nostres implicacions emocionals amb l'art i els contextos socials i polítics de la seva realització. A *Kunst muss hängen* (2001), el seu ambivalent homenatge a l'últim Martin Kippenberger, assumeix l'arquetip del geni pintor (mascle), bevedor, provocador i anticonvencional. A *Soldadera (Scenes from Un Banquete en Tetlapayac, a film by Olivier Debrouse)*

² Pierre Bourdieu: *La Distinction. Critique sociale du jugement*, Les Éditions de Minuit, 1979, p. 252.

(1998/2001), hi apareix com una revolucionària mexicana i alhora com una rica mecenes nord-americana que intenta reprimir la ideologia comunista entre l'avantguarda mexicana. A *Official Welcome* (2001/2003), Fraser alterna el paper de l'artista amb el del patrocinador representant divuit personatges diferents mentre qüestiona les visions dels èxits superlatius que arrossegueu tanta gent cap al camp de l'art.

A la peça d'àudio *Why Does Fred Sandback's Work Make Me Cry* (2006), situada al replà del segon pis des d'on el públic té una visió panoràmica de l'atri del museu, Fraser furga en els aspectes psicològics i emocionals de l'experiència estètica de l'art i dels espais en què s'exhibeix.

Dimensió personal i dimensió política

El feminisme va revolucionar tant l'art com l'activisme vinculant l'experiència emocional personal, privada, amb les estructures polítiques. Si bé l'obra de Fraser sembla oscil·lar de vegades entre els punts extrems de la recerca psicològica i sociològica, emocional i econòmica, mantenir els vincles que les uneixen constitueix un dels principis fonamentals del seu treball. Aquesta exposició pren el títol de l'obra *L'1%, c'est moi* (2011), un assaig acompanyat de gràfics estadístics entre els quals hi ha *Index* (2011), que pren en consideració la recerca social i econòmica per revelar la correlació entre la desigualtat d'ingressos i el boom del mercat de l'art als Estats Units i més enllà.

Adoptant una forma radicalment diferent, *Untitled* (2003) posa de manifest la tensa connexió entre les nostres relacions més íntimes i les relacions econòmiques que defineixen el nostre jo privat i públic. A *Projection* (2012), Fraser assumeix el rol de la pacient i de la psicoterapeuta alhora, i se serveix de nou de la seva ment i el seu cos per sondejar els conflictes emocionals que assetgen les posicions artístiques. A *There's No Place Like Home* (2012), la seva contribució a la Biennial del Whitney de 2012, l'artista explora els lligams estructurals entre els conflictes emocionals que defineixen tantes posicions artístiques i els conflictes socials i econòmics que poden definir l'àmbit de l'art com a tal. Finalment, a *Men on the Line, Men Committed to Feminism, KPFK* (1972/2012) ens allunya del món de l'art i ens porta cap a les seves arrels, en ple auge del moviment feminista a la Califòrnia dels anys setanta, representant el paper de quatre homes que reflexionen sobre les polítiques de gènere a través de la seves experiències personals.

Col·leccionat i arxivat

La crítica institucional es va desenvolupar a través d'un doble qüestionament: d'una banda, del museu com a lloc d'exposició i, de l'altra, de l'estudi com a lloc de producció d'obres d'art que després seran exhibides als museus i galeries. En resposta a aquesta crítica van sorgir les aproximacions artístiques basades en projectes i en llocs concrets (*site-specific*), amb l'objectiu de limitar la circulació de l'art com a bé de consum i de propiciar una aportació crítica efectiva en contextos específics. Una de les conseqüències del compromís de Fraser amb aquest enfocament és que molts dels seus projectes només existeixen avui dia com a documentació.

—

Exposició organitzada i produïda pel Museu d'Art Contemporani de Barcelona MACBA i el Museo Universitario Arte Contemporáneo MUAC, Ciutat de Mèxic.

Comissaris: Cuauhtémoc Medina i Hiuwai Chu

Publicació

Andrea Fraser. De la crítica institucional a la institució de la crítica. Pròleg de Cuauhtémoc Medina i textos d'Andrea Fraser, 16 il·lustracions. Serie Zona Crítica. Mèxic D.F.: Universidad Nacional Autónoma de México, Dirección General de Artes Visuales; Universidad Autónoma Metropolitana; Palabra de Clío; Siglo XXI Editores / Barcelona: MACBA, 2016. 314 p.

Disponible per a descàrrega a macba.cat

Andrea Fraser, *There's No Place Like Home* (2012)

Andrea Fraser, *L'1%, c'est moi* (2012)

MUAC Folio – Andrea Fraser